חברת לומדי ש"ס
לחיזוק לימוד הדף היומי

בס"ד

טעימה שבועית בלימוד הדף היומי

מושג גמורי, מהגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל

המקור לצדקת ר' מאיר בעל הנס - והאם אכן ע"ש התנא ר' מאיר?

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב האומר סלע זו לצדקה מותר לשנותה בין לעצמו בין לאחר בין אמר עלי בין אמר הרי זו, ת"ר סלע זו לצדקה עד שלא באתה ליד גבאי מותר לשנותה משבאתה ליד גבאי אסור לשנותה ערכין ו.

מנהגם של ישראל בארצותיהם היה לנדור מעות בעת צרה לצדקת רבי מאיר בעל הנס, כמו שכתב **בבן איש חי** (שנה שניה פר' ראה אות ג) שכשהאדם בצרה מותר לידור כדי להנצל מצרתו, כמו שנאמר (בראשית כח כ) 'וידר יעקב נדר לאמר', הורה לנו שידרו בעת צרה. וכתב בשם **הרמ"ע מפאנו** (מאמר חקור דין ח"א) שיאמר הנודר 'אלקא דמאיר עניי', ויכוין לכוונה שכיון **רבי מאיר בעל הנס** בזה, בעת שאמר לשר בית הסוהר שיאמר כן וינצל.

יסוד צדקות אלו הוא בדורם של מרן הבית יוסף ותלמידיו, ובפרט **האלשיך הק'**, שתיקנו לקבוע קופות בכל הארצות לעניי ארץ ישראל. בין המתקנים היו המבי"ט, הרדב"ז, האר"י הק' ותלמידיו ועוד, והתקנה מבוארת בהקדמת האלשיך לספרו עה"ת (דפוס ויניציאה שס"א).

וכשעלה בעל השל"ה הק' לארץ ישראל וישב בסוף ימיו בטבריה, תיקן בארצות האשכנזים קופות לעניי ארץ ישראל מקהילות אשכנז, ולקופות אלו קראו **קופות רבי מאיר בעל הנס.**

וכתב בשלום ירושלים (עמ' נד) שאפשר שלכן קבעו הקופה על שם התנא **רבי מאיר** ולא על שם רבי עקיבא או רבי יוחנן בן זכאי שקבורים גם כן בטבריה, לפי שרבי מאיר אומר (קידושין לו.) שישראל אף כשאין עושים רצונו של מקום קרויים בנים, ובב"ב (י.) מבואר שמה שנותנים צדקה לעניים הוא כיון שנקראים בנים, וכיון שכל מעשה הצדקה מיוסד על דעת רבי מאיר, לכן מזכירים את שמו על הצדקה.

עוד כתב שם חידוש נפלא שאפשר שהר"ת שעל הקופות 'רמבעה"נ' אינו על שם רבי מאיר בעל הנס, אלא הוא ר"ת 'רבינו משה בעדן ה' נשמתו', והכוונה למהר"ם אלשיך, מייסד הקופות ומפיץ התקנה בחו"ל, ואחרי פטירתו קראו את הקופה על שמו לזכר עולם, כי לא מצאנו לו בן.